

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 14-05-2020 r.

Adam Bodnar

XI.503.3.2020.MA

Pan
Witold Kołodziejski
Przewodniczący Krajowej Rady
Radiofonii i Telewizji
Skwer kard. S. Wyszyńskiego 9
01-015 WARSZAWA

Szanowny Panie Przewodniczący!

Jako Rzecznik Praw Obywatelskich, który zgodnie z art. 18 ustawy z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (Dz. U. z 2016 r. poz. 1219, z późn. zm.) analizuje, monitoruje i wspiera realizację zasady równego traktowania w Polsce, pragnę zwrócić się do Pana Przewodniczącego w sprawie **przeciwdziałania mowie nienawiści motywowanej uprzedzeniami wobec orientacji seksualnej i tożsamości płciowej**, również w kontekście Międzynarodowego Dnia Przeciw Homofobii, Transfobii i Bifobii, obchodzonego corocznie 17 maja.

W tym dniu na całym świecie rozbrzmiewają głosy solidarności, odwagi, ale też niezgody na dyskryminację, uprzedzenia i przemoc ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową. Dla organów władzy publicznej powinien być to także moment refleksji nad sytuacją prawną i społeczną osób LGBT (lesbijek, gejų, osób biseksualnych i transpłciowych) oraz nad możliwościami jej poprawy. Wpływające do Rzecznika Praw Obywatelskich skargi oraz dane pochodzące z innych źródeł potwierdzają bowiem **nieskuteczność krajowego systemu ochrony prawnej tej grupy społecznej**. Chociaż międzynarodowy standard ochrony praw człowieka osób LGBT rozwija się sukcesywnie, m.in. dzięki orzecznictwu Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, poziom realizacji tego standardu w krajowych przepisach prawa oraz praktyce jego stosowania w Polsce nie zmienia się od lat.

Analizie sytuacji prawnej osób nieheteronormatywnych i transpłciowych w Polsce, przez pryzmat przestrzegania międzynarodowego standardu ochrony praw człowieka osób

LGBT, poświęcony został **najnowszy raport Rzecznika Praw Obywatelskich**, opublikowany w grudniu 2019 r. w ramach serii „Zasada równego traktowania. Prawo i praktyka”. Przeprowadzone w raporcie rozważania na temat obowiązujących przepisów prawa międzynarodowego i krajowego, orzecznictwa oraz praktyki organów administracji zilustrowanej w skargach kierowanych do mojego Biura, pozwoliły na sformułowanie wniosków co do kluczowych problemów prawnych oraz przedstawienie rekomendacji sposobów ich rozwiązania. Pragnę serdecznie zachęcić Pana Przewodniczącego do zapoznania się z tą publikacją, którą przesyłam w załączeniu do niniejszego pisma¹.

Jednocześnie chciałbym zwrócić szczególną uwagę Pana Przewodniczącego na jeden z tematów poruszonych w raporcie, tj. **problematykę ochrony osób LGBT przed mową nienawiści i językiem wykluczenia**. Mając na uwadze lukę w polskim systemie prawa karnego, które nie penalizuje nawoływania do nienawiści ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową², na znaczeniu w ramach zapewniania ochrony zyskują przepisy szczególne, w tym ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 2020 r., poz. 805 t.j.; dalej jako: „u.r.t.”). Jest to istotne zwłaszcza, że nasilająca się w debacie publicznej od 2019 r. opresja słowna wobec społeczności LGBT, niejednokrotnie znalazła już wyraz w homo- bi- i transfobicznych wypowiedziach i innych przekazach, rozpowszechnianych przez media, w tym media publiczne. Powielane w ten sposób stereotypy i potęgowane uprzedzenia ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową znalazły odzwierciedlenie nie tylko w społecznych nastrojach, ale w **realnym ograniczaniu i naruszaniu praw osób LGBT**. Język nienawiści, wymierzony w godność i cześć grupy społecznej, daje bowiem fundamenty dla agresji – nie tylko słownej, ale też fizycznej, stanowiącej rzeczywiste zagrożenie dla bezpieczeństwa i życia ludzi.

W wystąpieniach, które kierowałem do Pana Przewodniczącego w związku z pojawiającą się w mediach homo-, bi- i transfobiczną mową nienawiści³, której jaskrawy przykład stanowił materiał filmowy pt. „Inwazja”, wyemitowany w programie 1 Telewizji Polskiej, zwracałem już uwagę na szczególną rolę Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji w eliminacji tego problemu. Zgodnie z zadaniami powierzonymi Krajowej Radzie na podstawie art. 6 u.r.t., Rada powinna stać na straży otwartego i pluralistycznego charakteru radiofonii i telewizji, a także dbać, aby przekazy medialne w żadnym wypadku nie naruszały przepisów prawa.

Przepis art. 18 ust. 1 u.r.t. formułuje przy tym szczegółowe wymagania wobec audycji i innych przekazów prezentowanych w mediach publicznych. **Nie mogą one**

---

¹ Raport dostępny jest również w wersji elektronicznej na stronie: https://www.rpo.gov.pl/sites/default/files/Sytuacja_prawna_raport_ZRT.pdf

² Analizę tego problemu oraz rekomendacje co do sposobu jego rozwiązania również zawarto w raporcie „Sytuacja prawna osób nieheteronormatywnych i transpłciowych w Polsce”. Przedstawione zostały także Ministrowi Sprawiedliwości w wystąpieniu generalnym RPO, przy jednoczesnym przekazaniu ww. raportu.

³ Wystąpienia RPO do Przewodniczącego KRRiT z 8 kwietnia 2019 r. i z 18 listopada 2019 r.

propagować działań sprzecznych z prawem, moralnością i dobrem społecznym, w tym zawierać treści dyskryminujących lub nawołujących do nienawiści ze względu na rasę, niepełnosprawność, płeć, wyznanie lub narodowość. Chociaż orientacja seksualna i tożsamość płciowa nie zostały wymienione wprost jako przesłanki objęte zakazem dyskryminacji z art. 18 ust. 1 u.r.t., niewątpliwie są one cechami chronionymi prawnie przez art. 32 ust. 2 Konstytucji RP oraz normy umów międzynarodowych, będących w Polsce źródłem prawa powszechnie obowiązującego⁴. Również **ustawa o radiofonii i telewizji wprost przywołuje orientację seksualną jako niedozwoloną podstawę nierównego traktowania, wskazując w art. 16 ust. 3 pkt 2, że przekazy handlowe nie mogą zawierać treści dyskryminujących między innymi ze względu na tę przesłankę. Trudno zatem zrozumieć dlaczego orientacja seksualna i tożsamość płciowa nie zostały wskazane *expressis verbis* w art. 18 ust. 1 u.r.t. To **nieuzasadnione zróżnicowanie zakresu ochrony** gwarantowanej przez powyższy przepis stoi, w mojej ocenie, w sprzeczności z zasadą równego traktowania, a w konsekwencji utrudnia, a nawet **uniemożliwia eliminację homo-bi- i transfobicznej mowy nienawiści z toczącej się w mediach debaty publicznej**. Tymczasem w obliczu wskazanej powyżej postępującej brutalizacji języka, radykalizacji opinii i niebezpiecznej tendencji do deprecjonowania faktów, przeciwdziałanie tym zjawiskom powinno stanowić dla Krajowej Rady zadanie priorytetowe. Aby powinność ta mogła być skutecznie realizowana, **konieczna jest nowelizacja art. 18 ustawy o radiofonii i telewizji**, w celu zapewnienia ochrony przed dyskryminacją ze względu na orientację seksualną nie tylko w materiałach reklamowych, ale też audycjach i innych przekazach.**

Mając na uwadze powyższe, działając w oparciu o przepis art. 16 1 i 17b pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 627), zwracam się do Pana Przewodniczącego z uprzejmą prośbą o analizę rekomendacji przedstawionej w niniejszym wystąpieniu i w załączonym raporcie oraz o przedstawienie Pana stanowiska w tej sprawie.

Łączę wyrazy szacunku

Adam Bodnar

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

---

⁴ W tym z art. 21 ust. 1 Karty Praw Podstawowych UE (Dz. Urz. z 2016 r. C 202, s.389.), art. 14 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284) oraz art. 26 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych (Dz. U. z 1977 r. nr 38 poz. 167).

Załącznik:

- raport *Sytuacja prawna osób nieheteronormatywnych i transpłciowych w Polsce*, Biuletyn Rzecznika Praw Obywatelskich 2019, nr 6, Warszawa 2019.